

Taustatilaisuus sähkön siirtohinnoista ja toimenpiteistä niiden hillitsemiseksi

15.10.2020

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelma

*” Sähkön siirtohintojen hillitsemiseksi **toteutetaan muun muassa sähkönsiirron kustannusselvityksen johtopäätöksiä**, kuten alituottojen tasausjakson pidennys. **Kehitetään sähköverkon joustavuutta ja vaihtoehtoisia tapoja varmistaa sähkön toimitusvarmuus erityisesti haja-asutusalueilla**. Selvitetään mahdollisuus rajoittaa nykyisestään sähkönsiirtomaksujen vuotuista korotusta. Älykkäiden sähköverkkojen ja kysyntäjouston potentiaali on hyödynnettävä täysimääräisesti. Sääntelyä kehitetään siten, että **helpotetaan energian pientuotannon hyödyntämistä kaikille osapuolille**, mukaan lukien taloyhtiöt, pientalot ja maatilat.”*

*”**Hallitus ottaa päätöksenteossaan huomioon elintärkeän infrastruktuurin toimivuuden sekä väestön toimeentulon ja toimintakyvyn**. Huolehditaan elämisen ja yrittämisen edellytyksistä koko Suomessa monimuotoisesti alueiden ja kaupunkien tarpeet huomioon ottaen ja **turvataan harvaan asutuilla alueilla ja saaristossa ihmisten oikeudet peruspalveluihin** alueiden yhteistyötä tukemalla, uusilla toimintatavoilla ja riittäväillä resursseilla (palveluiden saatavuus, yhteiskunnan turva, liikkumisen edellytykset).”*

Perusperiaatteita sähköverkkoliiketoiminnassa

- **Sähköverkkotoiminnan luvanvaraisuus**

- Kansantaloudellisesti järkevintä rakentaa vain yksi verkko → Luonnollinen monopoli
- Alueelliset vastuualueet

- **Tasapuolisuus ja syrjimättömyys**

- Verkonhaltijan tulee kohdella asiakkaitaan yhdenveroisesti
- Verkkoa pitää kehittää asiakkaiden kohtuullisten tarpeiden mukaan, mm. uusiutuvan energian kytkeminen, sähköautojen latauksen mahdollistaminen ym.
- Hinnoittelun tulee olla kohtuullista kokonaisuutena (tuloraamisääntely)

- **Etäisyysriippumaton hinnoittelu ja palvelujen saatavuus**

- Maaseudulla maksetaan kustannuksiin nähden vähemmän sähkön siirrosta kuin kaupungissa samalla verkkoalueella → tasapuolisuus

- **Sähkön laatu ja toimitusvarmuus**

- Riittävä tekninen laatu (sähköturvallisuus, standardien mukaisuus)
- Sähkökatkojen kestot 6 h taajamissa, 36 h maaseudulla v. 2028 mennessä
- Sähköjärjestelmän ja sen palvelujen kehittäminen, älyverkot

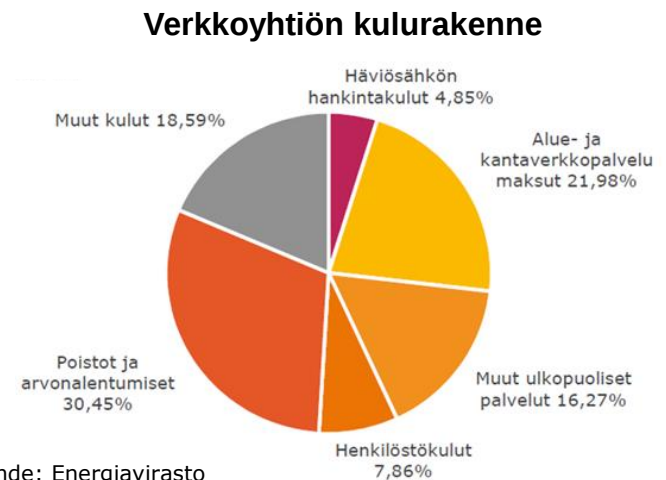
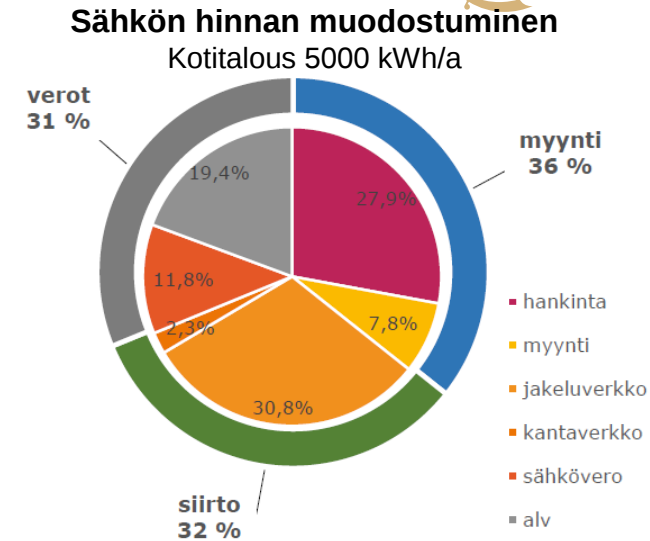
- **Verkkotoiminta valvonta**

- Energiavirasto valvoo **itsenäisesti etukäteisesti** yrityskohtaista tuloraamia

Mistä asiakkaat maksavat siirtomaksulla?

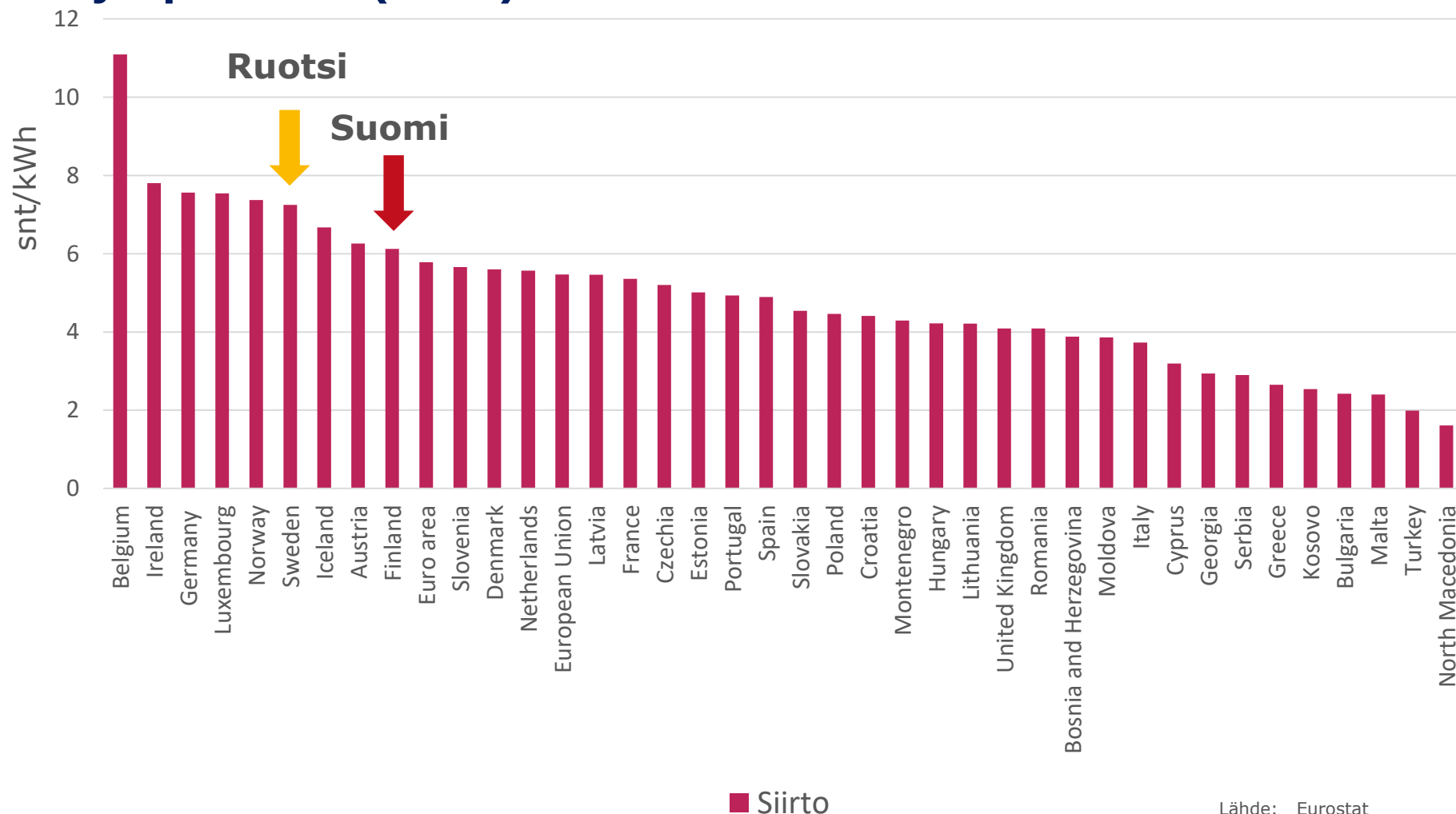

- **Sähkön kokonaishinta muodostuu asiakkaalle sähköenergian hinnasta, siirron hinnasta sekä veroista.**
 - Sähkövero on läpilaskutuserä, jonka verkonhaltija perii siirtolaskun yhteydessä ja tilittää valtiolle sellaisenaan
- **Asiakkaat maksavat siirtomaksulla palvelusta, jossa heillä on lähtökohtaisesti käytössään 24/7 pääsulakkeidensa kokoa vastaava kiinteä yhteys voimalaitoksiin Suomessa ja ulkomailla**
- **Jakeluverkon kustannuksista noin 80 % on kiinteitä kustannuksia**
 - Verkkoyhtiön kustannuksiin ei vaikuta se kuinka paljon sähkönkäyttäjä käyttöpaikallaan kuluttaa sähköenergiaa. Mukana on läpilaskutuserinä myös asiakkaan osuus sähköjärjestelmän ja ylempien verkkoportaiden kustannuksista
- **Siirtomaksu perustuu verkonhaltijoiden verkkoinvestointeihin (poistot ja pääoman tuotto), verkkojen kunnossapitokustannuksiin, häviösähkön hankintaan sekä sähköjärjestelmän yhteisiin kustannuksiin (kantaverkkosiirto ja ulkomaan yhteydet, sähköjärjestelmän varavoima ja muut järjestelmäpalvelut)**

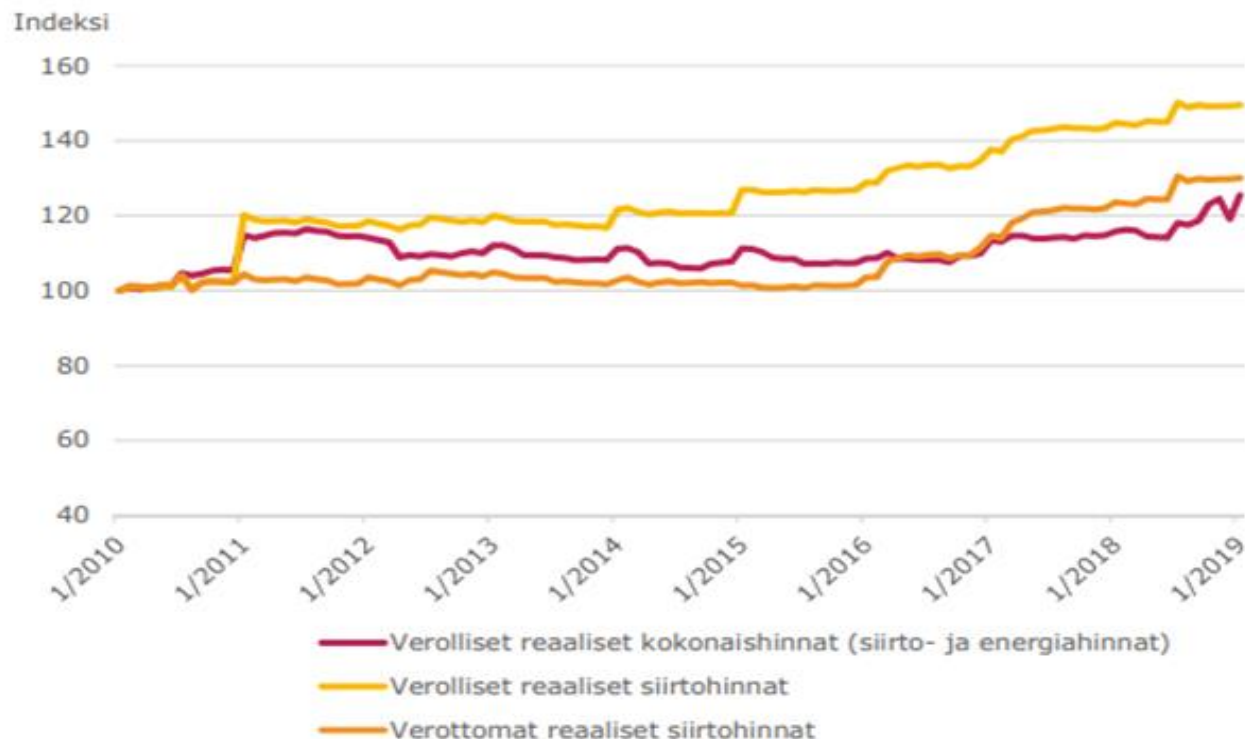
Lähde: Energiavirasto

Energiavirasto: Suomessa sähkön siirtohintaa kotitalouksille hieman EU-keskiarvon yläpuolella (2018)

Lähde: Eurostat

Energiavirasto: Jakeluhinnat ja sähköverot nousseet 2010-luvulla, julkisuudessa nousujen suuruutta on liioiteltu

Kuva. 2.2 Sähkön reaaliset verottomat siirtohinnat, verolliset siirtohinnat sekä verollinen kokonaishinta (pientalo 5000 kWh/v) 2010 - 2019.

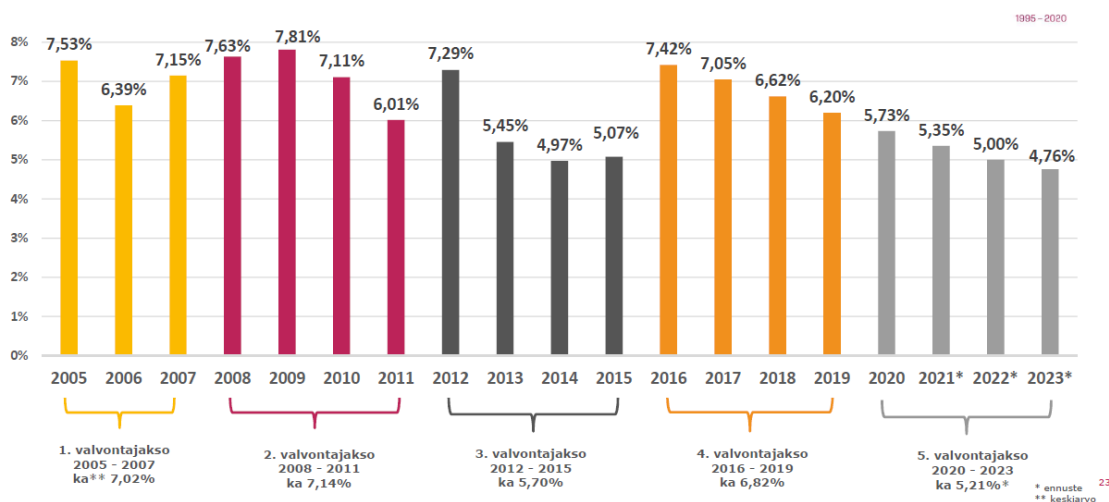
Energiavirasto: Kohtuullinen tuottoaste WACC nimellinen ennen veroja

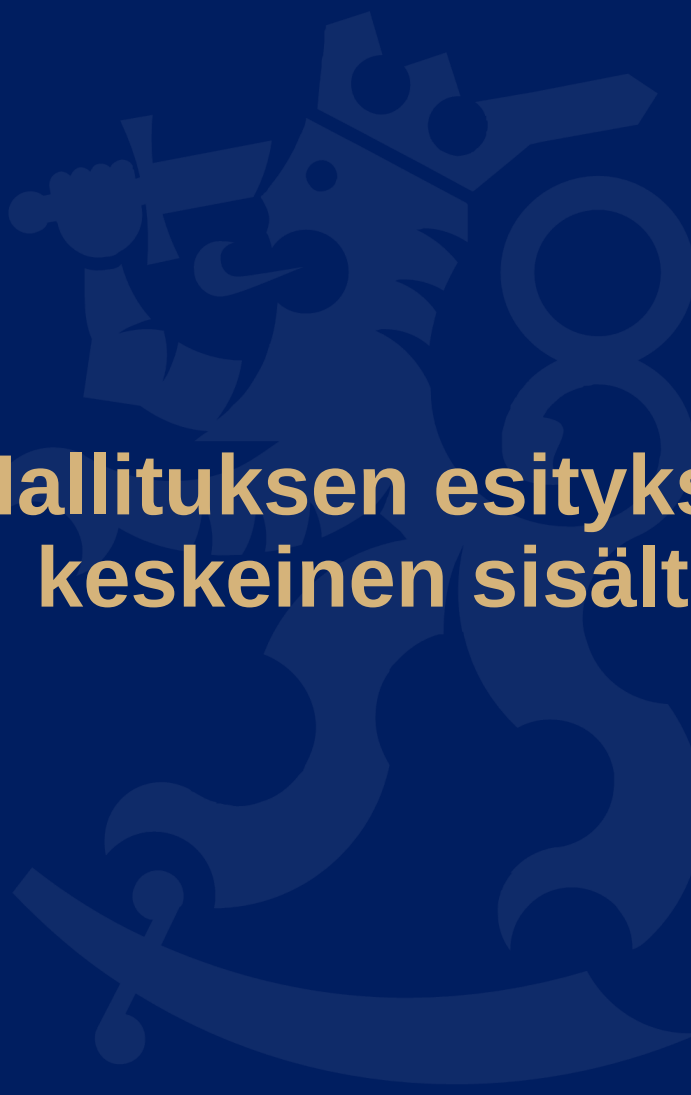
- **Tariffien laskentamenetelmät muodostavat kokonaisuuden**
 - Yksittäisen tekijän arvioiminen ilman kokonaisuuden huomioon ottamista voi antaa väärän kuvan
- **Kohtuullinen tuottoaste laskee nyky menetelmien mukaan n. 40 % aikajaksolla 2016-2023**
 - Tämä tarkoittaa merkittävää laskua verkkoyhtiöiden tuottoihin, SiirtohintahE tähtää erityisesti muutoksiin pääomapuolelle
- **Pelkkä WACC-prosenttien vertailu ei anna oikeaa kuvaa siitä, millaista tuottoa on saatavissa eri maissa**
 - Esimerkiksi sitoutuneen pääoman arvostamis menetelmissä eri maissa on suuria eroja

Kohtuullinen tuottoaste Euroopassa

Kohtuullinen tuottoaste Suomessa

Maa	WACC nimellinen ennen veroja	Laskentajakso
Belgia	5,33 %	2015–2020, ka
Espanja	6,50 %	2016–2019, ka
Itävalta	6,09 %	2010–2023, ka
Norja	6,10 %	2008–2017, ka
Portugali	7,99 %	2008–2017, ka
Slovakia	6,15 %	2013–2019, ka
Suomi	6,58 %	2005–2015, ka
Suomi	6,87 %	2016–2019, ka
Suomi	5,21 %	2020–2023, ka, ennuste
Ruotsi	8,35 %	2016–2019, ka
Ruotsi	3,92 %	2020–2023, kiinteä
Tšekki	7,24 %	2008–2020, ka

Hallituksen esityksen keskeinen sisältö

Hallituksen esityksen ydinkysymykset

- Miten puuttua siirtohintoihin niin, että ei rikota perustuslakia eikä EU-lainsäädäntöä?
- Miten puuttua siirtohintoihin ja samalla turvata vanhentuneiden jakeluverkkorakenteiden modernisointi ja älyverkkokehitys energiajärjestelmän murroksessa?

SiirtohintahE ja sen vaikutusmekanismi

- EU-lainsäädännön mukaan lainsäädännössä ei voida säätää siirtomaksujen laskentamenetelmien ratkaisevista osista, toimivalta kuuluu sääntelyviranomaiselle
- Siirtomaksujen laskentamenetelmiin puututaan HE:ssä koukkaamalla mutkan kautta:
 - SiirtohintahE antaa Energiavirastolle avaimet tehdä muutoksia lainvoimaisiin laskentamenetelmiin jo nykyisen valvontajakson kuluessa
 - Energiavirasto on ilmoittanut TEM:lle, että virasto valmistautuu ottamaan valvontamenetelmät tarkasteltavakseen heti lain voimaan tulon jälkeen (ks. myös Energiaviraston tiedote 12.10.2020)
 - SiirtohintahE:llä muutetaan jakeluverkonhaltijoiden velvoitteita, jolloin Energiavirasto voi sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain 13 §:n nojalla muuttaa lainvoimaisia laskentamenetelmien vahvistuspäätöksiään jo kesken kuluvaan valvontajaksoa
 - Ei tarvita uusia säännöksiä siirtomaksujen laskentamenetelmistä, ei synny riskiä EU-lainsäädännön rikkomisesta
- Nykylainsäädäntö + HE:n toimenpiteet => korjataan sääntelyn puutteita puuttumatta sen terveeseen ytimeen

SiirtohintahE:n keskeiset toimenpiteet ja niiden vaikutukset

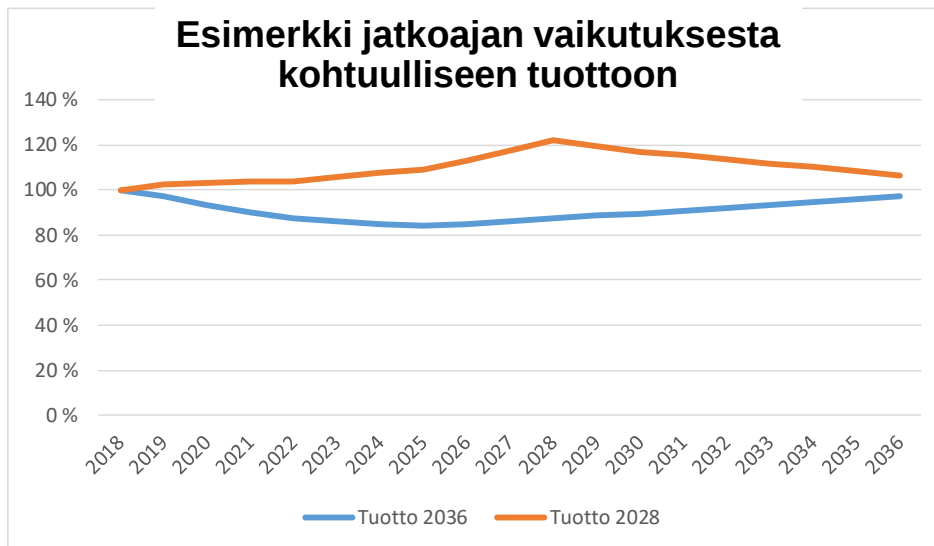

- 1. Toimitusvarmuusvaatimusten täyttämiseksi 8 vuoden lisäaika $\frac{3}{4}$:lle jakeluverkoista (50 % asiakkaista hintavaikutuksen piirissä)**
 - Energiavirasto voi tarkistaa laskentamenetelmän vahvoja kannustimia investointeihin
- 2. Verkkojen kehittämiseltä vaaditaan kustannustehokkuutta + verkon kehittämissuunnitelma ja sen valvonta**
 - Vaihtoehtoisille investoinneille tarvitaan yksikköhinnat => samalla Energiavirasto voi päivittää vanhat yksikköhinnat (esim. maakaapelointi), jotta ne olisivat tasapuolisessa vertailutilanteessa vaihtoehtoisten investointien kanssa => Energiavirasto voi tarkistaa sääntelypääoman määrittelyperusteet
- 3. Siirtomaksujen vuotuista korotuskattoa lasketaan**
 - Korotuskatto ei vaikuta hinnoittelun tasoon (tuloraamin ylärajaan) valvontajakson tarkasteluvälillä, vaan rajoittaa liian äkkinäisiä korotuksia. Korotuksille on aina oltava hyväksyttävä peruste.
- 4. Sähkönkäyttäjille ja energiayhteisöille oikeus rakentaa erillisiä linjoja kiinteistörajan yli pientuotannon liittämiseksi, ei tarvitse enää lupaa jakeluverkonhaltijalta**

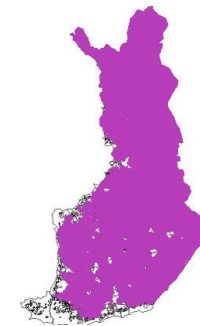
HE:n toimenpide-ehdotus 1: Jakeluverkkojen säävarmuuden vaatimusta jatketaan 8 vuodella

- **Toimitusvarmuustavoitteiden täytäntöönpanoaikataulua jatketaan 2028 -> 2036 niissä verkoissa, joissa haasteita isosta kustannusten noususta**
 - Jatkoaika vuoteen 2036 automaattisesti jakeluverkoille, joiden keskijänniteverkon kaapelointiaste ollut enintään 60 % vuoden 2018 lopussa (58 yhtiötä), muille vuoden 2028 raja jäisi voimaan
 - Loiventaa hintojen nousua ja kustannukset pienenevät, kun vältetään ennakkoisia investointeja ja investointeja tyhjenevillä alueilla
 - Vaikuttaa siirtolaskun korotuspaineeseen noin 50 prosentilla asiakkaista (noin 1,8 miljoonaa asiakasta).
 - Noin 25 prosentilla asiakkaista eli 900 000 asiakkaalla toimitusvarman sähkön saanti viivästyisi enintään kahdeksalla vuodella. Sähkökatkokorvausten parantamisella kompensoidaan näille asiakkaille koituvaa haittaa
 - Energiavirastolle peruste tarkistaa laskentamenetelmien kannustimia investointeihin

Kuvan lähde: Partanen 2019

Jatkoajan saavat yhtiöt kartalla

Kuvan lähde: Adato Energia OY

HE:n toimenpide-ehdotus 2: Verkkojen kehittämiseltä vaaditaan kustannustehokkuutta

- **Verkon kehittämistoiminnan vaatimukseksi lisätään investointien kustannustehokkuus, investointien kustannustehokkuutta aletaan valvoa jakeluverkon kehittämissuunnitelmien kautta**
 - Sähköverkko on suunniteltava ja rakennettava ja sitä on ylläpidettävä siten, että verkonhaltija kykenee tuottamaan siirto- ja jakelupalvelun asiakkailleen kustannustehokkaalla tavalla
 - Jakeluverkonhaltijan tehtävä joka toinen vuosi jakeluverkon kehittämissuunnitelma, jossa esittävät investointihankkeensa, selvittävät verkon kehittämisvaihdot ja perustelevat valitsemansa menettelyt
 - Asiakkaat pääsevät lausumaan suunnitelmasta
 - Energiavirastolle valta vaatia muutoksia suunnitelmaan, jos investointeja ei tehdä kustannustehokkaasti
 - Puututaan yli-investointeihin johtaviin käytäntöihin, **ohjataan vaihtoehtoiisiin elinkaarikustannuksiltaan halvimpiin toimenpiteisiin**
 - Energiavirastolle peruste tarkistaa sääntelypääoman verkkokomponenttien yksikköhinnat

HE:n toimenpide-ehdotus 3: Siirtomaksujen korotuskattoa lasketaan

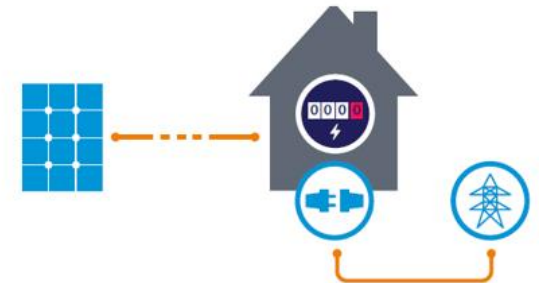

- **Siirtomaksujen korotuskattoa lasketaan perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntö huomioiden**
 - Korotuskattosäännös ei vaikuta hinnoittelun kohtuullisuuteen (tuloraamin ylärajaan) pidemmällä aikajänteellä, vaan rajoittaa vain liian äkkinäisiä hinnannousuja asiakasryhmittäin. Korotuksilla on silti aina oltava hyväksyttävä kustannusperuste.
 - Perustuslakivaliokunnan lausunnot huomioon ottaen uudella korotuskatolla ei tulisi puuttua kohtuulliseen tuottoon tai puuttua takautuvasti valvontajaksolla 2016-2019 syntyneisiin alituottoihin
 - Rajoittaa mahdollisuutta laskea korotuskattoa, edellisen kauden alijäämiin ei tulisi puuttua
 - Uusi raja tulee voimaan lain voimaantullessa
 - Annetaan siirtymäsäännöksellä 4 vuoden jatkoaika vuonna 2019 päättyneeltä valvontajaksolta syntyneille alijäämille, mutta ei kovasti kritisoitua pysyvää muutosta tasojakson jatkolle

HE:n toimenpide-ehdotus 4: Oikeus pientuotannon laitteistojen liittämiseen kiinteistörajan yli

- Sähkönkäyttäjille ja energiayhteisöille säädetään oikeus rakentaa ns. erillisiä linjoja kiinteistörajan yli pientuotannon liittämiseksi, ei tarvitse enää lupaa jakeluverkonhaltijalta
- Koskisi max 2 MW:n tuotantolaitteistoja
- Energiayhteisöistä ja sähkön jakamisesta niiden sisällä (ns. hyvityslaskentamalli) on valmistumassa valtioneuvoston asetus, joka tarkoitus antaa loka-marraskuussa
- Energiayhteisöille ei nähdä mahdolliseksi antaa oikeutta rakentaa jakeluverkkoja, koska se johtaisi etäisyysriippumattoman jakeluhinnoittelun rapautumiseen. Seuraukset olisivat maaseudun ja haja-asutusalueen sähköhuollon järjestämisen kannalta erittäin ongelmallisia ja tulisivat kansantaloudelle nykyjärjestelmää kalliimmiksi.

Muita ehdotuksia siirtohintojen hillitsemiseksi

Kaikilla yhteinen tavoite: siirtohintojen hillintä

- **Vaihtoehtoisia tapoja on siirtohintojen hillintään ovat ehdottaneet Omakotiliitto ja Kokoomuksen eduskuntaryhmä**
 - Ehdotukset perustuvat suurelta osin professori Collanin ajatuksiin
- **Hallituksella, Energiavirastolla, Omakotiliitolla ja Kokoomuksen ehdotuksella sama tavoite: siirtohintojen hillitseminen. Ainoastaan keinoissa eroja.**
- **Ehdotukset pääpiirteissään**
 1. **Hallituksen esityksen toimintamalli**
 - Siirtomaksujen laskentamenetelmiin puututaan koukkaamalla mutkan kautta, kun EU-lainsäädäntö estää suoran puuttumisen menetelmiin lainsäädännöllä
 - Nykylainsäädäntö + HE:n toimenpiteet => korjataan sääntelyn puutteita oikeusjärjestyksen puitteissa puuttumatta sen terveeseen ytimeen; toimenpiteet kohdistuvat sääntelypääoman puolelle ja kannustimiin
 - Leikataan vuotuista korotuskattoa selvästi toteuttaen se perusoikeussääntelyn puitteissa
 2. **Omakotiliiton ja Kokoomuksen eduskuntaryhmän ajama toimintamalli**
 - Siirtomaksujen laskentamenetelmiin puututaan säätämällä kirjanpitoarvoihin perustuvasta laskentamenetelmästä lainsäädännössä
 - Muutetaan vuotuista korotuskattoa roimasti perusoikeussääntelystä välittämättä

Esitettyjen vaihtoehtojen keskeiset ongelmat

- **Prof. Collanin ehdotuksiin perustuvassa toimintamallissa on kolme perustavanlaatuista ongelmaa**
 1. Ehdotetun laskentamenetelmän toteuttaminen lainsäädäntöteitse on ristiriidassa sähkömarkkinadirektiivin ja EU-tuomioistuimen oikeuskäytännön kanssa
 2. Kirjanpitoarvoihin perustuvan laskentamenetelmän seurauksena Energiaviraston mahdollisuudet säännellä siirtohintojen tasoa heikkenevät olennaisesti
 - Seurauksena on siirtohintojen nousu muutaman vuoden kuluessa, riski kunnallisten verkkoyhtiöiden myyntiin tulosta kasvaa ja 7 verkkoyhtiötä on nopeasti rahoituskriisissä, josta ne jouduttaneen nostamaan valtionavustuksilla
 3. Sallitun tuottoasteen sitominen yritysten toteutuneeseen pääomarakenteeseen kannustaa oman pääoman käyttöön, jolloin investoinnit rahoitetaan vielä nykyistä enemmän tulorahoitteisesti

Tase- ja kirjanpitoarvoihin perustuvan laskentamenetelmän ongelmat ja seuraukset 1/2

- **Laskentamenetelmien keskeisten yksityiskohtien säätäminen lainsäädännössä (esim. Kokoomuksen lakialoite)**
 - Ristiriita sähkömarkkinadirektiivin ja sitä koskevan EU-tuomioistuimen oikeuskäytännön kanssa (tapaukset Komissio v. Belgia ja Komissio v. Ruotsi)
 - Komissio valvoo säänteviranomaisen itsenäistä toimivaltaa aktiivisesti
 - Tällä hetkellä vireillä komission rikkomuskanteet Saksaa ja Belgiaa vastaan
 - Komissio on lähettänyt keväällä 2019 Ruotsille kirjeen, jossa varoittanut uudesta rikkomuskanteesta
 - Tase- ja kirjanpitoarvoihin perustuvasta laskentamenetelmästä säätäminen laissa johtaisi ennen pitkää komission rikkomuskanteeseen Suomea vastaan
- **Laskentamenetelmistä säätäminen laissa yleisluontoisella säännöksellä (ns. Itävallan esimerkki)**
 - Suomessa laskentamenetelmä on johdettu useasta yleisluontoisesta lainkohdasta ja laskentamenetelmän keskeiset periaatteet on kirjattu lainvalmisteluasiakirjoihin, jotka käytännössä ohjaavat Energiaviraston ja tuomioistuinten päätöksiä.
 - Edellisen johdosta yleisluontoisella säännöksellä ei yksin muuteta nykyistä laskentamenetelmää
 - Jos laskentamenetelmää koskevia tavoitteita kirjattaisiin lainvalmisteluasiakirjoihin, olisi käytännössä tilanne hyvin samankaltainen kuin jos säädettäisiin laskentamenetelmästä suoraan lainsäädännössä. Komissio voi nostaa rikkomuskanteen Suomea vastaan myös tässä tapauksessa.

Tase- ja kirjanpitoarvoihin perustuvan laskentamenetelmän ongelmat ja seuraukset 2/2

- Erityisesti sijoittajaomisteiset verkkoyhtiöt voivat nostaa yrityskaupoilla, yritysjärjestelyillä ja kirjanpidollisilla toimilla verkkoyhtiöiden tasearvot keinotekoisesti korkeiksi. Tämä nimenomaan antaa mahdollisuuden nostaa siirtohintoja. Ensimmäinen verkkoyhtiö on jo toteuttanut tasearvon nostojärjestelyn SiirtohintaHE:n valmistelun aikana.
- Kirjanpidossa todelliset poistot ovat huomattavasti suuremmat kuin nykyisen laskentamallin tasapoistot. Jos edellä mainitut verkkoyhtiöt keräisivät taseidensa poistojen verran tuloa asiakkailtaan, nostaisi tämä merkittävästi näiden verkkoyhtiöiden siirtohintoja. Menetelmä kannustaa tekemään investointeja tehottomasti.
- Verkonhaltijoiden tuotot kasautuvat muutaman suurimman yhtiön omistajille.
- Lähes kaikki Suomen jakeluverkkoyhtiöt ovat kuntien omistamia. Menetelmä johtaa lähes 50 verkkoyhtiössä tuottojen menettämiseen joko kokonaan tai suurelta osin. Seurauksena on rahoitusvaikeuksia merkittävälle joukolle yhtiöitä sekä kuntien osinkotulojen menetyksiä. Näiden seurauksena riski kunnallisten yhtiöiden myymisestä kasvaa.
- 7 verkkoyhtiötä joutuu nopeasti rahoitusvaikeuksiin. Koska asiakkailta ei voida katkaista sähköjä, riskinä on, että valtio joutuu valtionavuilla houkutellen naapureita ottamaan ko. verkot hoidettavakseen, elleivät omistajat sijoita lisäpääomia yhtiöihin.

→ Menetelmä nostaisi muutaman vuoden sisällä siirtohintoja ja johtaisi yritysjärjestelyihin

Energiavirasto on julkaissut 11.5.2020 tiedotteen, jossa se arvioi tasearvoihin perustuvaan sääntelypääomaan siirtymisen vaikutuksia <https://energiavirasto.fi/-/tietoa-sahkoverkkoyhtioiden-hinnoittelun-kohtuullisuuden-valvonnasta>

Ongelmat sallitun tuottoasteen sitomisessa yritysten pääomarakenteeseen

- Energiaviraston valvontamenetelmissä käytetään ns. optimaalista pääomarakennetta WACC-laskennassa: 40% vieras, 60 % oma pääoma.
- Oman pääoman tuottovaatimus on suurempi kuin vieraan pääoman
- Jos laskennassa käytettäisiin yritysten toteutunutta pääomarakennetta, tulisi yrityksille kannuste käyttää omaa pääomaa
 - ➔ Nostaisi sallittua tuottoa
 - ➔ Investoinnit rahoitettaisiin enenevissä määrin tulorahoituksella
 - ➔ Nostaisi siirtohintoja

Sähköverkkotoiminnan sääntelystä

Verkkopalvelujen hinnoittelun ja valvontamallin perusteet määritelty sähkömarkkinalaissa ja sen esitöissä

- Eduskunta vahvistanut verkkopalvelujen hinnoittelun ja valvontamallin perusteet sähkömarkkinalaissa ja sen esitöissä (HE, talousvaliokunta, perustuslakivaliokunta) 1995 ja 2013 SML:ien käsittelyn yhteydessä
- Verkkopalvelujen hinnoittelun tulee sähkömarkkinalain mukaan olla kokonaisuutena arvioiden kohtuullista
- **Mitä on kohtuullisuus? Vastaus löytyy lainvalmisteluaineistosta:**
 - Perusteena taloustieteen teoria luonnollisten monopolien hinnoittelun sääntelystä
 - Kustannusvastaavuus, tuoton kohtuullisuus suhteessa riskiin, kilpailun puuttuminen ei oikeuta kustannustehottomuutta
 - Perustuslakivaliokunnan mukaan omistajan oikeus kohtuulliseen tuottoon sijoitetulle pääomalle on edellytyksenä verkkojen avaamiseen kilpailijoille
 - Talousvaliokunnan mukaan pääomapohjaksi verkon nykykäyttöarvo, ei kauppahinta tai kirjanpitoarvo + turvattava verkkojen uusintainvestointien rahoitus
 - Kohtuullisen tuoton tason heijastettava taloudellisen riskin tasoa (=matala), otettava huomioon alhaiset vieraan pääoman kulut ja laitteistojen pitkä käyttöikä
- **Kohtuullisen tuoton tason määrittelyperusteet rahoitusteoriasta**
 - Perustana rahoitusteoriassa ja pääomamarkkinoilla vakiintunut pääoman painotetun keskikustannuksen malli (WACC)

Siirtomaksujen sääntely etukäteistä, ylihinnotteluun puuttuminen tehokasta

- **Energiavirasto määrää yhtiöille etukäteen laskentaperusteet, jotka määrittävät tariffeilla kerättävien tulojen ylärajan eli tuloraamin, voimassa 4+4 vuotta (kaksi valvontajaksoa)**
- **Hinnoittelun kohtuullisuus täytyttävä valvontajakson (4 vuotta) aikana**
 - Ylituotto palautettava asiakkaille hintoja alentamalla seuraavan jakson kuluessa, korkojen kera jos ylitys 5 % tai enemmän
 - Alituoton voi kerätä asiakkailta seuraavan jakson aikana
 - Ylituoton/alituoton tasausmahdollisuus seuraavan valvontajakson aikana:
 - Varmistaa, ettei verkonhaltijan ole pakko hinnoitella varmuuden vuoksi ylituoton puolelle saadakseen varmasti valvontajakson tuloraamin mukaisen kohtuullisen tuoton
 - Sää vaikuttaa verkonhaltijan tuloihin, tasausjaksojen käyttäminen tasoittaa hintojen muutoksia valvontajakson loppupuolella, vältetään äkillisiä korotuksia tuloraamin uhatessa jäädä vajaaksi
- **Verkonhaltija vastaa investoinneista, Energiavirasto ei vahvista valvontajaksolle investointisuunnitelmia**
- **Energiavirastolla velvollisuus kehittää sääntelyä seuraavaa jaksoa varten**
 - Siirtohintalain antaa Energiavirastolle avaimet tehdä muutoksia lainvoimaisiin laskentamenetelmiin jo nykyisen valvontajakson kuluessa
 - Energiavirasto on ilmoittanut TEM:lle, että virasto valmistautuu ottamaan valvontamenetelmät tarkasteltavakseen heti lain voimaan tulon jälkeen (ks. myös Energiaviraston tiedote 12.10.2020 <https://energiavirasto.fi/-/siirtohinnoittelun-valvontamenetelmien-muutoksella-mahdollistetaan-toimitusvarmuuden-parantaminen>)

Sähkömarkkinadirektiivin mukaan kansallinen sääntelyviranomainen (Energiavirasto) määrää siirtotariffit tai niiden laskentamenetelmät

- **Direktiivin mukaan**
 - Sääntelyn oltava etukäteistä
 - Siirtotariffien tai niiden laskentamenetelmien vahvistaminen kuuluu sääntelyviranomaisen yksinomaiseen toimivaltaan
 - Jäsenvaltion varmistettava, että sääntelyviranomainen on riippumaton yksityisistä eduista ja voi tehdä itsenäisiä päätöksiä poliittisista elimistä riippumatta
- **EU-tuomioistuin ja komissio valvovat sääntelyviranomaisen toimivallan toteutumista**
 - Ennakkotapaukset komissio v. Belgia ja komissio v. Ruotsi
 - Tällä hetkellä vireillä komission rikkomuskanteet Saksaa ja Belgiaa vastaan
 - Komissio lähettänyt keväällä 2019 kirjeen Ruotsin hallitukselle, jossa kehoitettu luopumaan tuottotason määrittelemisestä asetuksella
- **HE:ssä perustellaan, miksi siirtomaksuihin ei tule puuttua lainsäädännöllä
=> Yksityiskohtaisen lainsäädännön antamisen kohtuullisen tuoton tasosta arvioidaan johtavan rikkomusmenettelyyn Suomea kohtaan**

Perustuslakivaliokunnan mukaan verkon omistajalla on oikeus kohtuulliseen tuottoon

- **Perustuslakivaliokunnan mukaan omistajalla on oikeus kohtuulliseen tuottoon (omaisuuden suoja, perustuslaki 15 § 1 mom)**
- **Perustuslakivaliokunnan lausunto vuoden 1995 sähkömarkkina-alaista**
 - Siirtovelvollisuus merkitsee omaisuuden käyttörajoitusta
 - Tavallisessa lainsäädäntöjärjestyksessä voidaan säätää laki, joka ei loukkaa omistajan oikeutta omaisuutensa normaaliin, kohtuulliseen ja järkevään käyttöön
 - Omaisuuden kohtuullisen käyttömahdollisuuden säilymiseksi verkonhaltijalle tulee turvata kohtuullinen korvaus siirtopalveluista.
 - Verkkopalvelujen kohtuullista hinnoittelua ei saa määritellä yksinomaan asiakkaan näkökulmasta

Toimitusvarmuustavoitteista

Kuvan lähde: PKS sähkönsiirto Oy, tykkylumiongelmaa v. 2007

Kuvan lähde: Elenia, Aila-myrskyn tuhoja syyskuussa 2020

Kuvan lähde: PKS sähkönsiirto Oy, Aila-myrskyn tuhoja syyskuussa 2020

Vuoden 2013 sähkömarkkina-alaissa toimitusvarmuustavoitteet jakeluverkoille

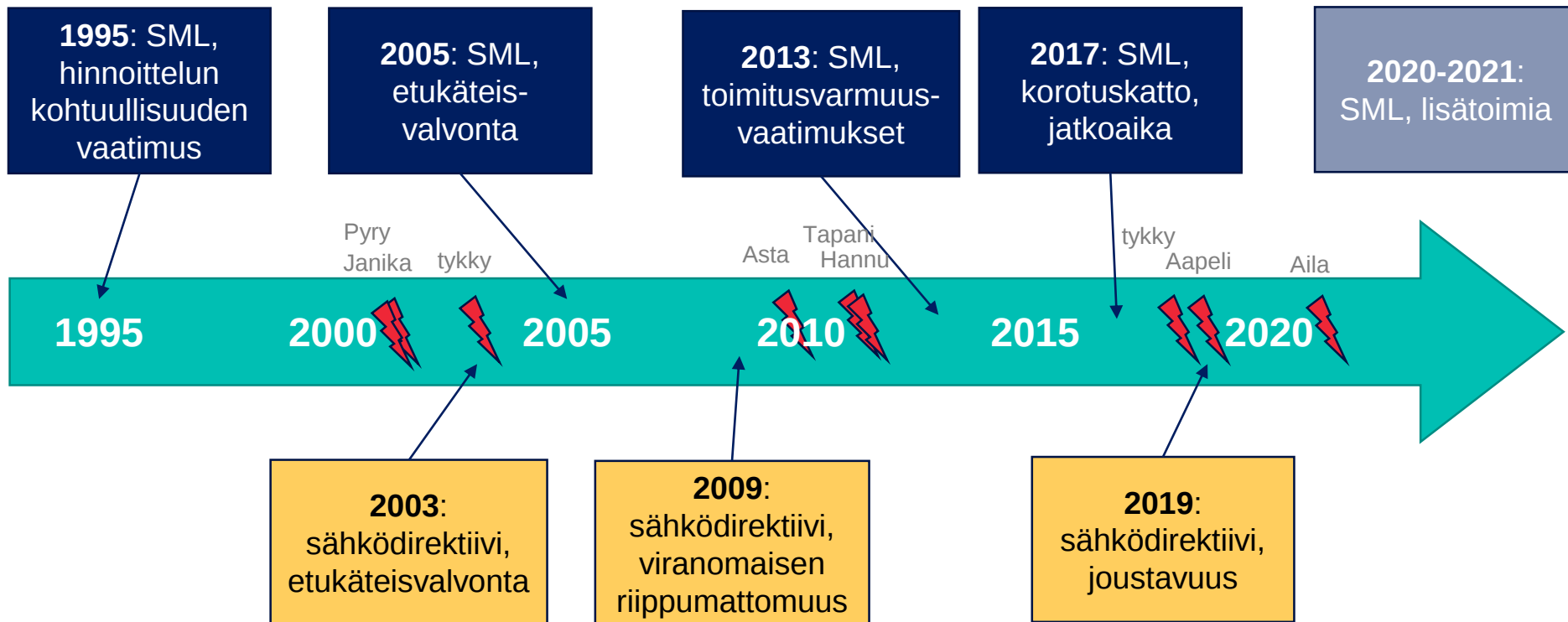
- Jakeluverkoissa pääkohteena maaseututaaajamien ja haja-asutusalueen ilmajohtoverkon myrsky- ja lumikuormaongelmien ehkäiseminen ja torjunta
- Toimitusvarmuusvaatimus on teknologianeutraali: ei kaapelointipakkoa
- Jakeluverkko suunniteltava, rakennettava ja ylläpidettävä siten, että jakeluverkon vikaantuminen myrskyn tai lumikuorman seurauksena ei aiheuta
 - asemakaava-alueella asiakkaalle yli **6 tuntia** kestävää keskeytystä (= ¾ väestöstä)
 - muulla alueella asiakkaalle yli **36 tuntia** kestävää keskeytystä
- **Matalampi, paikallinen toimitusvarmuustaso mahdollinen**
 - saarissa, joihin ei ole tietä tai lossiyhteyttä sekä
 - käyttöpaikoilla, joiden sähkönkulutus on hyvin vähäistä (enintään 2 500 kWh kolmen edellisen kalenterivuoden aikana) ja joissa investointikustannukset olisivat poikkeuksellisen suuret sen muista käyttöpaikoista etäisen sijainnin vuoksi
- **Toimitusvarmuusvaatimukset täytettävä 15 vuoden kuluessa portaittain:**
 - vuonna 2020 min. 50 % ja 2024 min. 75 % asiakkaista (pl. vapaa-ajan asunnot)
 - lisääntymä max. vuoteen 2036 saakka, jos joutuu muuttamaan ilmajohdoista maakaapeleiksi keskimääräistä merkittävästi suuremman osuuden ja uusimaan ennenaikaisesti merkittävän määrän jakeluverkkoaan
- **Harvaan asuttujen alueiden verkkojen (200 m per asiakas) oikeutta toimitusvarmuusvaatimusten toteuttamisen jatkoajaksi (max 2036 saakka) helpotettiin 2017**
 - 10 yhtiötä saanut Energiavirastolta jatkoajan

Vuoden 2013 sähkömarkkinalain taustoja

- Vuonna 2012 sähköjakelun akilleenkantapää oli metsäisten haja-asutusalueiden ilmajohtoverkko -> vanhentunut verkkorakenne päivitettävä sähköistyvän nyky-yhteiskunnan ja lämpenevän ilmaston asettamien vaatimusten mukaiseksi, parannustoimet kohdistettiin ongelma-alueille
 - Keski-jännitejohdot rakennettu 1940-1970-luvuilla maaseudun sähköistämiskaudella suorinta reittiä metsien poikki
 - Maakaapelointiaste 2012 keski-jänniteverkossa 13 % ja pienjänniteverkossa 39 % (koko maa)
 - Kaapelioimattomia keski-jännitejohtoja yli 100.000 km ja pienjännitejohtoja yli 190.000 km (koko maa)
 - Kaapelioimattomat johdot alttiita tuulen kaatamien puiden ja lumikuormien aiheuttamille vaurioille
 - Toistuvat suurhäiriöt 2001 lähtien, pahimmillaan 2011 Hannu- ja Tapani- myrskyssä 570.000 asiasta ilman sähköä (17 % kaikista) ja samanaikaisesti 300.000 asiakasta ilman sähköä
- 15 vuoden aikataulun peruste: viimeiset sähköistämisaikana rakennetut verkot tulossa uusimisikään ko. jaksolla, tasapaino asiakkaiden välillä (palvelulupauksen toteutuminen vs. asiakkaila samat siirtomaksut)
- Kustannusarvio vs. vaihtoehtoiskustannukset olivat samaa suuruusluokkaa, tästä tasapainosta haettiin peruste vaatimustason ja aikataulun määrittelylle
- Energiavirasto ja tutkijat arvioineet, että 2013 HE:n kustannusarvio 3,5 mrd euroa/15 v tulee alittumaan (nykyiset arviot n. 3 mrd euroa/15 v)
- HE:llä tavoiteltiin tasapainoa toisaalta tavoitteiden saavuttamisen ja kustannusten välillä, toisaalta oikeudenmukaisuutta asiakkaiden kesken (etäisyysriippumattoman hinnoittelun johdosta asiakkaila yhtäläiset tariffit)
- Eduskunnalla oli 2013 käytössään kaikki olennaiset kustannustiedot ja vaikutusarviot

Aikajana muutoksista

**Lisätiedot HE:stä
TEM/EOS/Energiamarkkinat:**

Hallitusneuvos Arto Rajala p. 029 506 4828

Ylitarkastaja Tatu Pahkala p. 029 506 4217

Lisätiedot verkkovalvonnasta Energiavirasto:

Johtava asiantuntija Tiina Karppinen

p. 029 505 0035